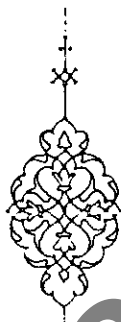

سیاست هسته‌ای دولت احمدی‌نژاد

و

مواضع شخصیت‌ها

www.ketab.ir

- سرشناسه :
عنوان و نام پدیدآور:
مشخصات نشر:
مشخصات ظاهری:
فروست:
شابک:
وضعیت فهرست نویسی:
یادداشت:
موضوع:
موضوع:
موضوع:
موضوع:
شناسه افزوده:
رده بندی کنگره:
رده بندی دیویی:
شماره کتابشناسی ملی:
- اعظم سلامتی ۱۳۵۹
سیاست هسته‌ای دولت احمدی‌نژاد و مواضع / تألیف: اعظم سلامتی
تهران: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۹۳.
۳۱۶ ص.
مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی؛ جمهوری اسلامی ایران؛ ۳۶.
۱۰۰۰۰۰ ریال: ۸-۶۹۲-۴۱۹-۹۶۴-۹۷۸
فیپا.
کتابنامه به صورت زیرنویس.
احمدی‌نژاد، محمود، ۱۳۳۵.
انرژی اتمی - ایران - سیاست دولت
سلاح های هسته‌ای - ایران
ایران - سیاست و حکومت - ۱۳۸۴
مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی
۱۳۹۲ ۵۶۷۵/۵۸۱ KZ
۳۲۷ / ۱۷۴۷۰۹۹۵
۳۳۸۵۹۵۹

مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات

سرن: سیاست‌های دولت احمدی‌نژاد و مواضع شخصیت‌ها

تألیف: اعظم سلامتی

بست چاپ: اول، بهار ۱۳۹۳

شماره گران: ۵۰ قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

حروف‌چینی و لیتوگرافی: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی

چاپ و صحافی: چاپخانه مرکز اسناد انقلاب اسلامی

شابک: ۹۷۸۹۶۲۴۱۰۶۹۲۸

ISBN 964-419-692-8

کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است.

نشانی: تهران، خیابان شریعتی، نرسیده به میدان قدس، روبه‌روی پل ریاحی سدی، پلاک ۱۹۵۴،

مرکز اسناد انقلاب اسلامی. صندوق پستی ۱۹۳۹۵/۳۸۹۶ تلفن: ۲۲۲۱۱۱۹۴ - ۲۲۲۱۱۱۷۴

www.irdc.ir

فهرست مطالب

۱۵	مقدمه
۱۷	سنگز
۱۹	الف) دکترین تعامل سازنده
۲۰	ب) کانسپشن المللی انرژی اتمی
۲۰	ج) حل صلح استراتژیک یا صلح‌آمیز اختلافات
۲۰	د) پیمان منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای
۲۱	ه) دیپلماسی
۲۱	و) دیپلماسی فعال
۲۱	ز) استراتژی

بخش اول

۲۳	مبانی نظری و تاریخی
	فصل اول: جایگاه انرژی هسته‌ای در قدرت سیاسی و بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران
۲۵	
۲۶	الف) رهیافت انگیزه‌محور
۲۶	۱- رویکرد واقع‌گرایی کلاسیک
۲۹	۲- رویکرد لیبرال
۳۰	۳- رویکرد سازه‌انگار
۳۱	ب) رهیافت پیام‌محور
۳۱	۱- حامیان اسرائیل
۳۲	۲- حامیان منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای

- ۳۳ ۳- حامیان قدرت هژمونیک آمریکا
- ۳۴ ج) برنامه‌ی هسته‌ای ایران: دیدگاه‌های داخلی
- ۳۴ ۱- مخالفان دستیابی به انرژی هسته‌ای
- ۳۵ ۲- حامیان دستیابی به انرژی هسته‌ای
- ۳۶ ۳- حامیان توانایی تسلیحاتی هسته‌ای
- ۳۶ ۴- حامیان دستیابی به تسلیحات هسته‌ای
- ۳۷ د) زمینه‌های فکری و معنایی برنامه‌ی هسته‌ای ایران
- ۳۷ ۱- گفتمان امنیت ملی ایران
- ۴۰ ۲- امنیت ایدئولوژیک
- ۴۱ ۳- گفتمان اسطوره‌ای
- فصل دوم: سیر تاریخی برنامه‌ی هسته‌ای در ایران؛ قبل از انقلاب تا آغاز دولت احمدی‌نژاد
- ۴۳ ۱- برنامه‌ی هسته‌ای ایران قبل از انقلاب
- ۴۴ ۲- برنامه‌ی هسته‌ای ایران پس از انقلاب اسلامی

بخش دوم

- ۴۹ مواضع شخصیت‌ها
- ۵۱ فصل اول: مواضع مقام معظم رهبری
- ۵۲ واکنش مقام معظم رهبری به روند پرونده‌سازی علیه فعالان هسته‌ای ایران
- دیدگاه مقام معظم رهبری در زمینه‌ی راهبرد ایران در مقابل موضوع هسته‌ای در
- ۵۲ سال ۱۳۸۳
- ۵۴ تأکید مقام معظم رهبری بر تعطیل‌نشدن فعالیت‌های هسته‌ای ایران
- ۵۴ دیدگاه‌های مقام رهبری در خصوص مسائل هسته‌ای در آستانه‌ی سال ۸۴
- ۵۶ بیانات مقام معظم رهبری در آستانه‌ی قطعنامه‌ی هفتم
- ۵۹ بیانیه‌ی رهبر در زمینه‌ی ایستادگی رئیس‌جمهور در مسئله‌ی هسته‌ای
- ۶۰ پایداری در موضوع هسته‌ای؛ ضرورت و نیاز ملی

نقش سرنوشت‌ساز رهبری در دیپلماسی هسته‌ای	۶۶
پیام مقام معظم رهبری به کنفرانس بین‌المللی خلع سلاح هسته‌ای فروردین ۱۳۸۹	۶۸
بیانیه‌ی مقام معظم رهبری در اسفند ۱۳۹۰ در زمینه‌ی مسئله‌ی هسته‌ای	۷۰
فصل دوم: مواضع تیم هسته‌ای سابق آقایان (حسن روحانی، حسین موسویان) ۷۳ گزارش عملکرد دبیر شورای عالی امنیت ملی در موضوع هسته‌ای از سال ۸۴ - ۸۷	۷۵
موضع دبیر سابق شورای عالی امنیت ملی در آستانه‌ی مذاکرات استانبول ۱۳۸۹ ... ۸۴ دوره‌ی رحمت - خاتمی	۸۷
موضع آقای حسین موسویان در پرونده‌ی هسته‌ای ایران	۹۰
فصل سوم: هم‌آقای هاشمی‌رفسنجانی	۹۹
واکنش هاشمی‌رفسنجانی به قطعنامه‌ی شورای حکام در تاریخ (۱۹ مرداد ۱۳۸۷)	۱۰۱
بیانات هاشمی‌رفسنجانی در مجمع مردم‌نهاد (آذر ۱۳۸۶)	۱۰۲
موضع هاشمی‌رفسنجانی در زمینه‌ی حل موضوع هسته‌ای (آذر ۱۳۸۶)	۱۰۳
بیانات هاشمی‌رفسنجانی در خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران سال ۱۳۸۸	۱۰۶
موضوع هسته‌ای ایران با ادبیات درست و نادرست	۱۰۹
سخنان هاشمی در سومین اجلاس خبرگان رهبری	۱۱۰
سخنان هاشمی در مورد پرونده‌ی هسته‌ای ایران در مجمع شورای عالی آذر ۱۳۸۸	۱۱۲
سخنان صریح هاشمی‌رفسنجانی در هشتمین اجلاس خبرگان سال ۱۳۸۹	۱۱۲
هاشمی‌رفسنجانی: موضوع انرژی هسته‌ای، بهانه‌ای برای تسویه حساب‌ها و دشمنی با ملت ایران است.	۱۱۳
فصل چهارم: مواضع آقای محمد خاتمی	۱۱۵
فضای سیاسی حاکم بر دیپلماسی هسته‌ای آقای خاتمی	۱۱۵

- آغاز دیپلماسی هسته‌ای آقای خاتمی..... ۱۱۸
- شرایط حاکم بر موضوع هسته‌ای در دولت آقای خاتمی..... ۱۳۲
- ۱- شورای امنیت به مثابه خط قرمز ۱۳۲
- ۲- محوریت سه کشور اروپایی در مذاکرات ۱۳۳
- ۳- همکاری کامل و مستمر با آژانس و انجام اقدامات داوطلبانه فراتر از الزامات ۱۳۴
- حقوقی موجود ۱۳۴
- ۴- چرخه‌ی سوخت و غنی‌سازی به مثابه خط قرمز غرب و آمریکا ۱۳۶
- ۵- تعلیق تمامی فعالیت‌های مرتبط با غنی‌سازی شامل فعالیت‌های تحقیق و توسعه ۱۳۶
- ۶- عدم اجماع موضوع هسته‌ای ایران به شورای امنیت ۱۳۶
- دیپلماسی هسته‌ای آقای خاتمی ۱۳۸
- الف) توافق‌نامه سعدآباد ۱۳۹
- ب) توافق‌نامه‌ی پودش ۱۴۱
- ج) توافق‌نامه‌ی پاریس ۱۴۱
- معایب دیپلماسی هسته‌ای دور او ۱۴۲
- فصل پنجم: مواضع سران فتنه..... ۱۴۷
- واکنش میرحسین موسوی به پیش‌نویس توافق پاریس ۱۵۰
- هزینه‌ی سیاستمداران «نخبه» و دیپلمات‌های «رکشی» ۱۵۱
- گذشته چراغ راه آینده است ۱۵۲
- مواضع آقای مهدی کروبی رئیس مجلس ششم ۱۵۵
- در مورد پرونده‌ی هسته‌ای ایران..... ۱۵۵
- نشست سران جبهه‌ی مشارکت در سعدآباد در زمینه‌ی پرونده‌ی هسته‌ای ایران ۱۵۷
- دیدار کروبی با معاون وزارت بین‌المللی حزب کمونیست چین در خصوص مسئله‌ی هسته‌ای..... ۱۵۸
- فصل ششم: مواضع علی لاریجانی درباره‌ی پرونده‌ی هسته‌ای ۱۶۱

- موضع آقای لاریجانی در زمینه‌ی مسئله‌ی هسته‌ای از تاریخ ۱۳۸۲-۱۳۸۴..... ۱۶۲
- ابتکار ایران و پایان مرحله‌ی اعتمادسازی..... ۱۶۴
- اشتباه محاسباتی غرب..... ۱۶۵
- موضوع هسته‌ای، موضوع فرعی..... ۱۶۶
- واقعیتی که باید پذیرفت..... ۱۶۷
- گزارش کارگروه‌ها..... ۱۶۷
- تجربه‌ای ارزشمند..... ۱۶۸
- فاز نهایی..... ۱۶۸
- الف. اقدامات علی لاریجانی در زمینه‌ی پرونده‌ی هسته‌ای ایران در سال ۸۴..... ۱۶۹
- ب. اقدامات علی لاریجانی در زمینه‌ی پرونده‌ی هسته‌ای ایران در سال ۸۵..... ۱۷۱
- نخستین فصل لاریجانی درباره‌ی موضوع هسته‌ای ایران (۱۵ مرداد ۱۳۸۵)..... ۱۷۲
- مذاکرات لاریجانی - مولانا در وین (شهریور ۸۵)..... ۱۷۴
- علی لاریجانی طراح مداخله‌های..... ۱۷۷
- موضع دبیر شورای عالی امنیت ملی در برابر اقدامات آمریکا..... ۱۷۹
- موضع دبیر شورای امنیت ملی در برابر اقدامات آژانس بین‌المللی انرژی اتمی..... ۱۸۲
- مسئله‌ی هسته‌ای برای ملت ایران یک مسئله ملی است..... ۱۸۳

بخش سوم

- پرونده‌ی هسته‌ای ایران در دولت احمدی‌نژاد..... ۱۸۷
- فصل اول: پرونده‌ی هسته‌ای ایران در دولت نهم (۱۳۸۴-۱۳۸۶)..... ۱۸۹
- ۱- فضای سیاسی حاکم بر دیپلماسی هسته‌ای دولت نهم..... ۱۹۱
- ۲- آغاز دیپلماسی هسته‌ای دولت نهم (۱۳۸۴-۱۳۸۵)..... ۱۹۲
- ۳- تحولات هسته‌ای ایران در سال ۱۳۸۶ (فرصت هسته‌ای، تأخیر در صدور قطعنامه‌ی سوم)..... ۲۰۱
- گزارش‌های سازمان‌های اطلاعاتی آمریکا درباره‌ی فعالیت‌های هسته‌ای ایران..... ۲۰۲
- مطالعات ادعایی..... ۲۰۸

- سال ۱۳۸۷؛ سال دیپلماسی بسته‌ها ۲۰۹
- عقب‌نشینی آمریکا از پیش‌شرط تعلیق ۲۱۰
- فصل دوم: پرونده‌ی هسته‌ای ایران در دولت دهم (۱۳۸۸-۱۳۹۰) ۲۱۳
- تجزیه و تحلیل طرح مبادله‌ی سوخت و پیامدهای آن بر برنامه‌ی هسته‌ای صلح‌آمیز
جمهوری اسلامی ایران: ۲۱۵
- اهمیت مذكرات ژنو ۲۱۶
- استدلال دولت در پذیرش مبادله‌ی سوخت ۲۱۸
- استدلال مخالفان طرح مبادله‌ی سوخت ۲۲۱
- اگرچه ژنو و تکتگرایی در تصمیم‌گیری‌های هسته‌ای جمهوری اسلامی
ایران ۲۲۳
- قطعنامه‌ی شورای حکام ۲۲۵
- آغاز غنی‌سازی ۲۰ درصدی ۲۲۷
- آینده‌ی تحریم‌ها ۲۲۸
- تحولات برنامه‌ی هسته‌ای ایران سال ۱۳۸۸ ۲۳۰
- تمدید دخالت‌های غرب ۲۳۶
- سیر تحولات هسته‌ای ایران در سال ۱۳۸۹ ۲۴۱
- بازتاب‌ها و واکنش‌ها به انتشار گزارش پرسی اتمی ۲۴۱
- واکنش دولت ایران ۲۴۲
- پاسخ ایران به ۲۰ پرسش کلیدی هسته‌ای ۲۴۲
- واکنش سلطانی به گزارش آمانو ۲۴۳
- واکنش تند روسیه ۲۴۳
- تلاش آمانو برای ارجاع پرونده‌ی هسته‌ای ایران به شورای امنیت ۲۴۴
- نقش دوگانه‌ی روس‌ها؛ تعامل دوسویه‌ی روس‌ها با ایران و غرب ۲۴۵
- قطعنامه‌ی شورای حکام ۲۴۷
- موضع دبیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی نسبت به پرونده‌ی هسته‌ای ایران ۲۴۸

واکنش دولت‌های غربی به قطعنامه‌ی ضدایرانی	۲۴۹
آینده‌ی پرونده‌ی هسته‌ای ایران	۲۵۰

بخش چهارم

آثار و نتایج سیاست‌های هسته‌ای دولت نهم و دهم	۲۵۱
مقدمه	۲۵۳
سیاست هسته‌ای دولت نهم	۲۵۳
صول سیاست هسته‌ای دولت نهم	۲۵۴
۱- استادگی در برابر فشار و تهدید و تغییر خط شورای امنیت	۲۵۴
۲- مذاکره دربارهِ حقوق هسته‌ای به مثابه خط قرمز	۲۵۵
۳- حملات رسانه‌ای و مذاکرات عادلانه	۲۵۵
۴- عدم محدودیت مذاکرات به سه کشور اروپایی	۲۵۶
۵- توازن بین تعهد و نفی	۲۵۶
۶- اعتمادسازی، اقدام در سویه دیپلماتیک	۲۵۷
۷- پیگیری جدی استقلال و سرنگونی در تولید سوخت هسته‌ای	۲۵۷
تأثیر فشار و تهدید بیگانگان در پیشبرد سیاست هسته‌ای دولت نهم	۲۵۸
دستاوردهای هسته‌ای دولت نهم در سطح دیپلماتیک	۲۶۰
۱- تکمیل چرخه‌ی سوخت هسته‌ای	۲۶۰
۲- راه‌اندازی مجتمع تولید آب سنگین در اراک	۲۶۰
۳- ورود به مرحله‌ی تولید صنعتی سوخت هسته‌ای	۲۶۱
۴- حمل سوخت هسته‌ای بوشهر	۲۶۲
۵- توسعه‌ی برنامه هسته‌ای	۲۶۲
۶- تثبیت حقوق هسته‌ای و رسیدن به نقطه‌ی غیرقابل بازگشت	۲۶۳
دستاوردهای هسته‌ای دولت نهم در سطح بین‌المللی	۲۶۳
۱- فعال کردن عدم تعهد و شکست تلاش‌های چند کشور برای ایجاد اجماع علیه برنامه‌ی هسته‌ای	۲۶۳

- ۲- تعدیل مواضع و عقب‌نشینی آمریکا و غرب از مواضع اولیه‌ی خود ۲۶۴
- ۳- محوریت آزادانس، حل و فصل مسائل باقی‌مانده، و اثبات ماهیت صلح‌آمیز،
برنامه هسته‌ای ۲۶۵
- ۴- گزارش شورای اطلاعات ملی آمریکا در مورد برنامه‌ی هسته‌ای ۲۶۵
- ۵- تداوم دیپلماسی ۲۶۶
- پیشرفت‌های هسته‌ای ایران در دولت نهم ۲۶۶
- مسئله‌ی هسته‌ای ایران؛ مصداق عینی «استقلال پویا» در نظام بین‌الملل ۲۶۸
- شاخصه‌های دیپلماسی هسته‌ای دولت نهم ۲۷۰
- تحول دیپلماسی مقاومت هوشمندانه در برابر تهدیدهای نظام سلطه ۲۷۰
- الف- دیپلماسی تحریم ۲۷۱
- ب- دیپلماسی رسانه‌ای ۲۷۲
- ج- دیپلماسی نرم ۲۷۳
- ۲- به چالش‌های ماندگار امنیت قدرت‌های بزرگ در حوزه‌ی خلع سلاح هسته‌ای
فراگیر ۲۷۳
- ۳- تأکید بر نقش محوری بین‌المللی انرژی اتمی ۲۷۴
- ۴- دفاع عزت‌مآبانانه از بنیادهای ایران هسته‌ای صلح‌آمیز با مدیریت مناسب
دیپلماسی سازمانی ۲۷۵
- ۵- تکلیف‌گرایی در برابر رهنمودهای مقام رهبری در حمایت از اصل
تحقیق و توسعه و جنبش نرم‌افزاری تولید علم ۲۷۶
- ۶- تعامل سازنده‌ی مجلس و دولت در اتخاذ استراتژی دیپلماسی فعال
هسته‌ای ۲۷۸
- ۷- شورای امنیت؛ اهرم ارعاب ۲۸۳
- آثار نتایج سیاست‌های هسته‌ای دولت دهم: ۲۸۷
- نتیجه ۲۹۱
- کتابنامه ۲۹۳
- نمایه ۳۰۱

مطالعه شدن پرونده‌ی هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران در آژانس بین‌المللی انرژی و سپس شورای امنیت سازمان ملل، یکی از موضوعات بسیار مهم در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران به‌شمار می‌آید. دوره‌ی هشتم ریاست‌جمهوری تا دوره‌ی دهم بوده است. بی‌تردید پرونده‌ی هسته‌ای ایران به‌ای برای سردمداران نظام سلطه‌ی جهانی برای تحت فشار قرار دادن بیشتر جمهوری اسلامی ایران بوده است. نظرسنجی‌ها نشان می‌دهد که اکثریت ملت ایران، انرژی هسته‌ای را به‌عنوان مسلم خود دانسته و از آن دفاع می‌کند. در میان نخبگان سیاسی هم موضع‌گیری‌های متفاوتی وجود دارد: گروهی پافشاری بر حق هسته‌ای را خلاف منافع ملی و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران دانسته و در دوره‌ی ششم مجلس آشکارا از رهبری معظم انقلاب خواستند تسلیم شود و به‌عنوان زهر را بنوشد. اصلاح‌طلبان تلاش می‌کردند با تنش‌زدایی و اعتمادسازی ملل سال پرونده‌ی ایران به شورای امنیت سازمان ملل شوند، حتی اگر به تعطیلی تمام مراکز هسته‌ای ایران بینجامد. نخبگان سیاسی اصلاح‌طلب براساس مبانی معرفتی خود درگیری با نظام سلطه را به نفع جمهوری اسلامی ایران ندانسته و همراهی و گفت‌وگو با نظام ظالمانه و ناپاک جهان را طلب می‌کردند، درحالی‌که نخبگان اصول‌گرا عقب‌نشینی در پرونده‌ی هسته‌ای را معادل عقب‌نشینی نظام اسلامی و انقلاب اسلامی در برابر نظام سلطه می‌دانند. آنها معتقدند پافشاری بر این حق خواهد توانست به استقلال واقعی در سیاست خارجی بینجامد و عقب‌نشینی در برابر این حق را معادل تسلیم می‌دانند که به دنبال آن باید جمهوری اسلامی ایران آماده‌ی عقب‌نشینی در حوزه‌های دیگر باشد.

اثر حاضر پرونده‌ی هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران در دولت‌های نهم و دهم و مواضع شخصیت‌ها را بررسی کرده است تا از این رهگذر به ثبت بخش مهمی از تاریخ جمهوری اسلامی ایران بپردازد. در پایان ضمن تشکر از نویسنده‌ی محترم، از زحمات ناظران علمی اثر آقایان ابوالفضل صدقی، رحمت مهدوی و دکتر اکبر اشرفی و نیز همکاران محترم در مؤسسه‌ی فرهنگی، هنری و انتشارات قدردانی می‌شود.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی

www.ketab.ir

با گفتار

از زمان انفجار اولین بمب اتمی در ۱۹۴۵ توسط آمریکا، جهان متوجه انرژی‌ای شده است که می‌تواند بی‌نهایت مفید و در عین حال در بسیاری از برنامه‌های عمرانی و توسعه‌ی کشورها در خدمت بشر قرار گیرد. بنابراین بسیاری از کشورها درصدد دستیابی به این انرژی و فناوری آن برآمدند. تا به امروز تعداد معدودی از آنها که به پنج قدرت بزرگ هسته‌ای معروف هستند - آمریکا، روسیه، انگلیس، فرانسه و چین - توانستند در این زمینه به سطح تولید و صدور فناوری هسته‌ای برسند. مابقی کشورها که دارای نیروگاه و یا زرادخانه‌های هسته‌ای هستند تکنولوژی هسته‌ای را از این پنج قدرت آموخته‌اند. برخورداری از دانش و فناوری هسته‌ای این امکان را به پنج قدرت هسته‌ای داده است تا به صورت گزینشی عمل کرده و مانع دستیابی کشورهای غیرهمسو با سیاست‌های خود به این تکنولوژی شوند. ایران یکی از این کشورهاست. پروژه‌ی ساخت نیروگاه هسته‌ای در ایران همان رژیم سابق و اوایل دهه ۱۳۵۰ ش می‌رسد. در آن زمان برای ساخت نیروگاه‌ها دو برابر با فرانسه و آلمان منعقد گردید. با وقوع انقلاب اسلامی و با جوّ عمومی که پس از انقلاب اسلامی حاکم بود، مخالفت‌هایی با ادامه‌ی پروژه‌ی هسته‌ای کشور به وجود آمد اما با بی‌بردن مصلحت جمهوری اسلامی نیاز ایران به منابع انرژی جایگزین نفت، بعد از جنگ تحمیلی در سال ۱۳۶۲ میلادی موافقت‌نامه‌ای با دولت روسیه در خصوص همکاری‌های هسته‌ای صلح‌آمیز تنظیم شد که این موافقت‌نامه‌ها در سال ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ میلادی تبدیل به قرارداد تکمیل نیروگاه بوشهر گردید. از همان زمان آمریکا شروع به جوسازی علیه برنامه‌ی هسته‌ای ایران تحت عنوان «دسترسی ایران به سلاح اتمی» کرد. از سال ۲۰۰۲ میلادی رسانه‌های غربی با هدایت سرویس‌های

اطلاعاتی آمریکا، ایران را به مخفی‌کاری در برنامه‌ی اتمی متهم نمودند و موجب در دستور کار قرار گرفتن پرونده‌ی ایران در آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و سپس شورای امنیت سازمان ملل شدند. سیاست دولت آقای خاتمی در قبال پرونده‌ی هسته‌ای بر اعتمادسازی در چارچوب قوانین آژانس بین‌المللی انرژی اتمی مبتنی بود. این سیاست اعتمادسازی که یک‌طرفه هم بود، در نهایت منجر به تعلیق فرایند غنی‌سازی از سوی ایران در قبال امتیازات مشروط غرب شد. بعد از دولت آقای خاتمی، دولت آقای احمدی‌نژاد با در پیش گرفتن دیپلماسی فعال موضع ایران را در مقابل کشورهای غربی تغییر داد. این دیپلماسی با پافشاری بر جدایی‌ناپذیری انرژی هسته‌ای و مقاومت در برابر فشارهای بین‌المللی از سویی منجر به افزایش فشار در قبال تحریم‌های شورای امنیت و از سوی دیگر به کسب موفقیت‌های فنی چشمگیر منجر شد. دستور کار قرار گرفتن پرونده‌ی هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران ابتدا در شورای امنیت بین‌المللی انرژی اتمی و سپس شورای امنیت سازمان ملل، نظام جمهوری اسلامی ایران را در برابر یک چالش بین‌المللی قرار داده است، که دارای ابعاد سیاسی، بین‌المللی و اقتصادی بسیار گسترده می‌باشد. در طول تحولات و فراز نشیب‌هایی که طی سی سال بعد از پیروزی انقلاب اسلامی با آن مواجه بوده، هیچ یک از موضوعات چنین چالشی را در این سطح در عرصه‌ی بین‌المللی برای کشور ایجاد نکرده است. از منظر داخلی، به‌ویژه در چارچوب پروژه‌ی بزرگ توسعه‌ی اقتصادی، صنعتی و تکنولوژیک، تصمیم به ادامه و گسترش صلح‌آمیز برنامه‌ی هسته‌ای کشور یکی از پرتنگ‌ترین و مهم‌ترین تصمیمات نظام جمهوری اسلامی ایران بوده است. حال با بررسی مواضع و رویای جمهور ایران آقایان خاتمی و احمدی‌نژاد در وهله‌ی اول سعی در بیان نقاط مشترک و تضاد در رویکرد هسته‌ای هر دو رئیس‌جمهور و در وهله‌ی دوم سعی در توصیف اثرات دیپلماتیک هسته‌ای آنان بر پرونده‌ی هسته‌ای ایران و جایگاه ایران در سطح بین‌المللی داریم.

با این توضیح سؤال اصلی طرح حاضر عبارت خواهد بود از:

رویکرد هسته‌ای آقای احمدی‌نژاد چه تأثیری بر روند پرونده‌ی هسته‌ای ایران داشته است؟

در پاسخ به سؤال اصلی، فرضیه این خواهد بود که:

با روی کار آمدن دولت آقای احمدی نژاد و درپیش گرفتن دیپلماسی فعال به جای دیپلماسی اقماعی یک طرفه‌ی آقای خاتمی شاهد قدرت گرفتن طرف ایرانی در مذاکرات هسته‌ای، به چالش کشیده شدن مواضع ۵+۱؛ سرعت یافتن برنامه‌ی صلح آمیز هسته‌ای و در عین حال افزایش تحریم‌ها از سوی شورای امنیت به رهبری آمریکا هستیم.

علاوه بر سؤال اصلی، سؤالات فرعی دیگری نیز مطرح است که عبارت‌اند از:

رویکرد هسته‌ای آقای احمدی نژاد چه تفاوت‌هایی با رویکرد هسته‌ای آقای خاتمی داشته است؟

۱- به عواملی منجر به اتخاذ دیپلماسی فعال در روند پرونده‌ی هسته‌ای ایران از سوی آقای احمدی نژاد شده است؟

۳- مشارکت کشورهای خارجی از جمله ترکیه و برزیل در تولید سوخت هسته‌ای چه تأثیری بر روند پرونده‌ی هسته‌ای ایران داشته است؟

۴- مواضع دولت‌های غربی از جمله آمریکا و اتحادیه‌ی اروپا و روسیه در زمینه‌ی پرونده‌ی هسته‌ای ایران چه می‌باشد؟

۵- مواضع مجلس شورای اسلامی بر اساس سئوایی با دیپلماسی فعال دولت آقای احمدی نژاد چه می‌باشد؟

۶- راهکارهای جمهوری اسلامی ایران به منظور مهارت پلکانی آمریکا برای ایجاد اجماع جهانی علیه برنامه‌های صلح آمیز هسته‌ای ایران چیست؟

۷- مواضع دبیرکل سازمان ملل، مدیرکل آژانس انرژی اتمی در سطح اتحادیه‌ی عرب و دبیرکل جنبش عدم تعهد در برابر پرونده‌ی هسته‌ای ایران چیست؟
برای تبیین طرح تعریف مفاهیم و ابعاد موضوع لازم است.

الف) دکترین تعامل سازنده

برای نظام‌هایی که از سیاست خارجی فعال و پویایی برخوردار بوده و دارای اهداف برون مرزی نیز باشند، تدوین و تصویب یک دکترین عملیاتی و راهبردی جهت تحقق اهداف سیاست خارجی آن نظام‌ها امری ضروری و اجتناب ناپذیر می‌باشد. عمدتاً این

دکترین برپایه‌ی تجربیات به‌دست‌آمده در گذشته، تحلیل شرایط جهانی و منطقه‌ای موجود و توانمندی نظام سیاسی در اجرای برنامه‌های تنظیم‌شده شکل می‌گیرد.

ب) آژانس بین‌المللی انرژی اتمی

یکی از مؤسسات سازمان ملل است که در سال ۱۹۵۷ تشکیل شد تا همکاری کشورها در زمینه توسعه‌ی انرژی اتمی برای مقاصد صلح‌آمیز را تشویق کند. پیشنهاد تشکیل این آژانس اولین بار به‌وسیله‌ی دوايت آیزنهاور رئيس‌جمهور آمریکا، و جزء پیشنهادهای «اتم برای صلح» او در سال ۱۹۵۳ به مجمع عمومی تسلیم شد. اگرچه آژانس بین‌المللی انرژی اتمی از لحاظ ساختاری آژانس تخصصی محسوب نمی‌شود، اما به شکلی شبیه به شانزده آژانس تخصصی سازمان ملل عمل می‌کند.

ج) حل و فصل مسالمت‌آمیز با صلح‌آمیز اختلافات

حل و فصل اختلافات بین‌المللی در دو روش، توسل به زور و حل مسالمت‌آمیز اختلافات مستلزم استفاده از روش‌ها و ضوابطی است که به وسیله آنها می‌توان کشمکش‌ها و اختلافات مربوط به حقوق و وظایف اساسی کشورها را حل کرد. روش‌های حل مسالمت‌آمیز اختلافات دو دسته‌اند: ۱- روش‌های حقوقی که مستلزم به‌کارگیری حقوق بین‌الملل در ارتباط با نوع و ماهیت اختلاف است. و ۲- روش‌های سیاسی که مستلزم استفاده از اقدامات دیپلماتیک است. حکمیت و داوری، روش‌های حقوقی حل مسالمت‌آمیز اختلافات را تشکیل می‌دهند و روش‌های سیاسی حل اختلافات عبارت‌اند از: مذاکره دیپلماتیک، مساعی، میانه‌جی‌گری، تحقیق و آشتی‌دادن. دولت آقای احمدی‌نژاد با اتخاذ رویکرد اعتمادسازی میان این حل و فصل مسالمت‌آمیز، پرونده‌ی هسته‌ای ایران از طریق مذاکره دیپلماتیک بود.

د) پیمان منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای

این پیمان در اول ژوئیه ۱۹۶۸ برای جلوگیری از گسترش سلاح‌های هسته‌ای توسط بریتانیا و اتحاد جماهیر شوروی و آمریکا منعقد گردید و از سال ۱۹۶۰ میلادی به اجرا درآمد

و سایر کشورهای جهان به تدریج به این پیمان پیوستند. ایران از جمله کشورهایی است که معاهده ان.پی.تی را امضاء کرده و به آن پایبند است، و فعالیت‌های صلح‌آمیز هسته‌ای خود را براساس مفاد این معاهده دنبال می‌کند.

ه) دیپلماسی

خارجت است از اداره‌ی امور بین‌الملل به وسیله سفر و دیگر مأموران دیپلماتیک و همچنین اداره‌ی امور بین دولت‌ها با وسایل مسالمت‌آمیز. کارویژه‌ی اصلی دیپلماسی مذاکره است که فضای وسیع آن بحث‌هایی است که برای مشخص ساختن منافع مشترک و حوزه‌های تعارض میان طرفین به دست می‌گیرد.

و) دیپلماسی منطقه‌ای

در این دیپلماسی موضع‌گیری واحد سیاسی تابعی از موضع‌گیری‌های سیاسی رقیب یا دشمن نبوده است، بلکه آنها را در موضع فعالیت قرار می‌دهد.

ز) استراتژی

علم ایجاد هماهنگی و همکاری بین طرح‌های سیاسی اقتصادی و نظامی است که در سطح دولت و یا بین چند دولت یا به کارگرفتن کلیه‌ی امکانات جهت دستیابی به هدف‌های نظامی انجام می‌شود.

استراتژی آقای احمدی‌نژاد در زمینه‌ی پرونده‌ی هسته‌ای ایران انتخاب الگویی تعامل سازنده و روند اعتمادسازی جهت انجام مذاکره و گفت‌وگو برای فعالیت‌های صلح‌آمیز بوده‌ای بود. بدون شک تکنولوژی هسته‌ای در دنیای امروز که به مرز پایانی انرژی‌های دست‌یافتنی و فسیلی مثل نفت و... نزدیک می‌شود، از زیربنایی‌ترین فناوری‌های هزاره‌ی سوم محسوب می‌شود. پیش‌بینی بحران انرژی و سوخت در دهه‌های آینده و میدان وسیع کاربرد دانش هسته‌ای در تمام علوم روز، از جمله دلایلی است که ضرورت سرمایه‌گذاری بر تحقیقات گسترده‌ی هسته‌ای را برای کشورها چند برابر و توجیه پذیر می‌نماید. از همین رو نگاهی به

تکاپوی منطقه‌ای و بین‌المللی نشان می‌دهد که خیلی از کشورها این ضرورت را احساس کرده و گام‌های عملی را برای تجهیز و دستیابی به این فناوری پاک آغاز کرده‌اند. طرح و بررسی مواضع هسته‌ای دولت جمهوری اسلامی ایران این امکان را فراهم می‌آورد تا در یک چارچوب نظری بتوان شرایط و امکانات دستیابی ایران به فناوری هسته‌ای را سنجید و راهکارهای لازم را برای دستیابی به این تکنولوژی ارائه کرد.

این پژوهش در محدوده‌ی زمانی (۱۳۸۴ - ۱۳۹۰) و محدوده‌ی مکانی ایران و کشورهای آژانس انرژي اتمی صورت می‌گیرد و شامل یک مقدمه، چهار بخش و نتیجه‌گیری است.

اعظم سلامتی

اسفند ۱۳۹۰